

2023 ÁPRILIS

VÁRFALVA KÖZSÉGI NAPLÓ

Várfalva Község időszakosan megjelenő tájékoztató lapja

ISSN 2602-1846, ISSN-L 2602-1846

Benedek Elek - Húsvéti ének

Gyermekkoromnak szép emléke,
Köszöntelek, húsvét vasárnap!
Száll a szívemre égi béke
Ünnepén a Feltámadásnak.

Szárnyakat öltve száll a lelkem,
Ujjongva száll, gyors szárnyalással...
Ím, ott vagyok az ősi telken,
S zsebem tele piros tojással!

Gyermek vagyok, ki házról házra
Kántálni jár piros tojásért,
S gyűl a tojás, gyűl egyre-másra,
Ékesen csengő szavalásért.

Látom magam az új ruhában...
Hej, nem afféle bécsi rongy a'!
Meg van ez szöve igazában:
Édes jó anyám szötte, fonta!

S a pörge kalap, a bokrétás!
S a rámás csizma, a ropogós!
Ilyen kalapod van-e, hékás?
S hát csizmád ilyen kopogós?

Hej, ha még egyszer, bár csak egyszer
Láthatnám édes jó anyámat,
Amint fejemre új kalapot tesz fel
S megsimogatja új ruhámat!

Hej, ha még egyszer, bár csak egyszer
Kántálhatnék piros tojásért!
Hálát adnék ezért ezerszer,
S feledném mind, ami csapás ért.

Hej, ha még egyszer... Vége, vége...
A napjaim lassan lejárnak...
Gyermekkoromnak szép emléke,
Isten veled, húsvét vasárnap!

**LELKIEKBEN GAZDAG, ÁLDOTT HÚSVÉTI ÜNNEPET KÍVÁN
VÁRFALVA KÖZSÉG TANÁCSA ÉS POLGÁRMESTERI HIVATALA NEVÉBEN**

Márginen János - polgármester

Kolozsi Ernő - alpolgármester

Pályázatok, amelyek esetében a támogatási szerződés aláírására sor került az utóbbi fél évben

Sor szám	Projekt neve	Támogatás forrása	Projekt értéke	Megvalósítási időszak
1	„A Várfalvi Általános Iskola energiahatékony-ságának növelése, 360A szám, Várfalva Község, Kolozs megye” C10-13-2358	PNRR*	2,897,138.91 lej, amelyből 2,434,570.51 lej a PNRR támogatás	2023.02.13 és 2026.02.13
2	„Várfalván, a 360 Bis szám alatt található középület energiahatékony-ságának növelése, Várfalva község, Kolozs megye” C10-13-263	PNRR*	1,461,732.41 lej, amelyből 1,228,346.56 lej a PNRR támogatás	2023.02.13 és 2026.02.13
3	„Elektromos jármű töltőállomás beszerzése és telepítése Várfalva községben, Kolozs megye” C10-11.3-96	PNRR*	292,900.65 lej, amelyből 246,135.00 lej a PNRR támogatás	2023.02.01 és 2024.02.01
4	„Tömegközlekedési eszközök – elektromos buszok vásárlása a Torda-Haraszti-Várfalva-Tordatúr partnerség keretében” TC10-11.1-32	PNRR*	25,646,380.91 lej, amelyből 21,551,580.60 lej a PNRR támogatás. Várfalva község által kapott támogatás 732,251.63 lej értékű.	2022.11.29 és 2026.03.29
5	„Az energiahatékony-ság és az intelligens energiagazdálkodás növelése az oktatási egységként működő középületekben- Kövendi általános iskola, Várfalva község”	AFM**	1,864,219.85 lej amelyből 1,563,143.63 lej az AFM támogatás	2023.03.15 és 2026.03.15
6	„Az energiahatékony-ság és az intelligens energiagazdálkodás növelése az oktatási egységként működő középületekben -a Székelyhidasi általános iskola, Várfalva község”	AFM**	1,816,283.22 lej, amelyből 1,269,289.04 lej az AFM támogatás	2023.03.15 és 2026.03.15
7	„Iskolai testnevelési csarnok építése Várfalván, a 360A szám alatt, Várfalva Község, Kolozs Megye”	CNI***	1,650,968.17 lej teljes mértékű támogatás a CNI által.	2023.01.30 és 2023.07.30

* PNRR- Országos Helyreállítási Alap; ** AFM- Környezetvédelmi Alap; *** CNI- Országos Beruházási Társaság

Születés, házasság, elhalálozás 2022-ben

Községünkben a születés, házasság és elhalálozás arányai a következő képpen alakultak 2022-ben:

Születés: községünk házi orvosai 12 újszülöttet vettek

nyilvántartásba, 7 gyermeket Várfalván, 5-öt Kövenden.

Házasságkötés: 17 házasságkötést jegyeztünk be a polgármesteri hivatalban, 3-at pedig más helységben.

Elhalálozás: a polgármesteri hivatalban 42 halálesetet jegyeztek be, 22-t más helységben.

Pálfi Emília- anyakönyvvezető

Tájékoztató a mezőgazdasági területek letakarításával kapcsolatos tűzvédelmi szabályokról

Az utóbbi időszakban, mivel nagyon sok tüzeset volt a község területén a száraz növényi maradványok elégetése következtében, megkérjük a tisztelt lakosságot, hogy a törvény által előírt tűzmelegelőző szabályokat tartsák be:

- Szigorúan tilos a száraz növényzet és növényi maradványok elégetése, ha csak kivételesen növényegészségügyi karantént nem szabtak ki bizonyos betegségek vagy kártevők elterjedése miatt, amit a föld jó mező-

gazdasági és környezetvédő állapotáért írnak elő.

- A nyílt tűzzel való munkálatokat csak a Várfalva Község Önkéntes Katasztrófavédelmi iroda és a Környezetvédelmi Ügynökség engedélyezésével lehet elvégezni. Az engedély kiadását a polgármester jóváhagyásával a Várfalva Község Önkéntes Katasztrófavédelmi iroda vezetője vagy az erre kijelölt személy végzi.

A jogszabályok által előírt engedélyek megszerzése után, a száraz növények és növényi maradványok elégetése az alábbi óvintézkedések betartásával történhet:

- Időjárás szempontjából fontos a szélcsend
- A növényi maradványok elégetése csak nappal lehetséges
- Az égési folyamat végéig biztosítani kell a felügyelő személyzetet, a tűzoltáshoz szükséges eszközöket és anyagokat
- A lejtős területeken a száraz növényzet égetése a lejtő tetejétől kezdve történik
- A száraz növényi maradványokat halomba gyűjtve ajánlott elégetni, ahol a halom mérete csak akkora lehet, hogy tűzvédelmi szempontból könnyen kezelhető legyen.
- Az égetés csak olyan területeken megvalósítható, amely nem teszi lehetővé a tűz áttérést erdőkre/épületekre és nem érinti az elektromos hálózatot, a kommunikációs hálózatokat, a földgázszállító vezetékeket vagy más éghető anyagi javakat
- A száraz növényzet eltakarítása a felszínről minden halom körül 5 méteres körzetben
- A tüzet kötelező eloltani teljesen mielőtt az égetés helyét a felügyelő személyek elhagyják
- Tiltott leföldelni a meggyújtott halmokat

Zöldségmaradványok, szemét, hulladék és egyéb éghető anyagok elégetése tűzzel való munkavégzésre vonatkozó engedély megszerzése és a tűz terjedésének megakadályozására vonatkozó intézkedések megtétele nélkül, illetve nyílt tűz használatára szolgáló helyek kialakítása olyan körülmények között és távolságra, amely az építményekhez, raktárokhoz, mezőgazdasági terményekhez, erdőhöz, ültetvényekhez közel van és elősegíti a tűz elterjedését, a tűzvédelmi és oltási szabályok megsértésének megállapításáról és szankcionálásáról szóló 537/2007-es számú Kormányhatározat alapján pénzbírsággal sújtható 1000 lejtől 2500 lejig.

Ugyanakkor a környezetvédelemről szóló 195/2005 számú Sürgősségi Kormányrendelet 96. cikknek megfelelően Szabálysértésnek minősülnek, és pénzbírsággal sújthatók a magánszemélyek 3000 lejtől 6000 lejig terjedő pénzbírsággal, valamint a jogi személyek 25 000 lejtől 50 000 lejig terjedő pénzbírsággal a következő tettekért: a földtulajdonosok és jogcím nélküli földtulajdonosok kötelezettsége, hogy a környezetvédelmi hatóság és a Község Önkéntes Katasztrófavédelmi iroda jóváhagyása nélkül tarlót, nádat, bozótot vagy füves növényzetet égessenek.

Farkas Izabella Marika, a helyi katasztrófaelhárítási egység felelőse

Néhány általánosság a kiskorúak alapvető jogairól, kötelezettségeiről, valamint felelősségéről a román büntető- és polgári jog szerint

Miután az elmúlt lapszámomban a név jelentőségéről, valamint azokról a kritériumokról beszéltünk, amelyeket névválasztáskor a szülők- mint a gyermek hivatalos gyámjai- nem hagyhatnak figyelmen kívül, fontosnak tartom legalább általánosságok szintjén tárgyalni a kiskorúak, romániai jogrendszer szerinti jogairól, kötelezettségeiről és felelősségéről.

Románia Alkotmánya, az ország alaptörvénye, amely az összes többi előíró jellegű dokumentum felett áll, fontos hivatkozási pont, amely egyidejűleg tartalmazza úgy az állampolgárok jogait, mint a rájuk vonatkozó kötelezettségeket is.

-Aranyosrákosi iskolások-

A kiskorúak jogok és kötelezettségek mellett, rendelkeznek bizonyos felelősségekkel is. Az Alkotmány a következő jogokat szavatolja a kiskorúaknak: 22. cikk – Az élethez és a fizikai és pszichikai integritáshoz való jog; 23. cikk – A személyi szabadság; 24. cikk – A védelemhez való jog; 25. cikk – A mozgásszabadság; 26. cikk – Az intim, a családi és a magánélet; 27. cikk – Az állandó lakhely sérthetlensége; 28. cikk – A levelezés titkossága; 29. cikk – A lelkiismereti szabadság; 30. cikk – A kifejezés szabadsága; 31. cikk – Az információhoz való jog; 32. cikk – A tanuláshoz való jog; 33. cikk – A kultúrához való hozzáférés; 34. cikk – Az egészség oltalmazásához való jog; 35. cikk – Az egészséges környezethez való jog; 39. cikk – A gyülekezési szabadság; 41. cikk – A munka és a munka szociális védelme; 42. cikk – A kényszermunka tilalma; 43. cikk – A sztrájkjog; 44. cikk – A magántulajdonjog; 45. cikk – A gazdasági szabadság; 46. cikk – Az örökösödési jog; 47. cikk – Az életszínvonal; 48. cikk – A család; 49. cikk – A gyermekek és a fiatalok oltalmazása; 50. cikk – A fogyatékos személyek védelme; 51. cikk – A petíciós jog; 52. cikk – A valamely közhatóság által sértett személy joga.

Amennyiben hasznosnak bizonyul, részletesebben kitérünk a községi napló további számaiban az Alkotmány által garantált jogokról. Jogaink gyakorlásakor a jóhisze-

műség követelményének megfelelően vagyunk kötelesek eljárni, a joggal való visszaélés büntetéssel jár.

Az Alkotmány 57. cikke kimondja, hogy *„A román állampolgároknak, az idegen állampolgároknak és a honatlanoknak az alkotmányos jogaikat és szabadságaikat jóhiszeműen, mások jogainak és szabadságainak megsértése nélkül kell gyakorolniuk.”*

Ha a kiskorúakra úgy gondolunk, mint egy méltányosságra épülő, virágzó jövőbeli társadalom megteremtői, akkor ugyanolyan fontosnak ítéljük bevezetni őket az alapvető állampolgári köteleességek ismeretébe, mint amilyen súllyal bír ezek ismerete a mostani felnőttek számára. Az állampolgárok legfontosabb köteleseit az Alkotmány harmadik fejezetében találjuk meg:

54. cikk – Az ország iránti hűség, 55. cikk – A honvédelem, 56. cikk – Pénzügyi hozzájárulások, 57. cikk – A jogok és a szabadság jóhiszemű gyakorlása.

Az állampolgári köteleességekkel való ismerkedés első lépésének tekinthetjük a kiskorúak alapvető jogainak és szabadságainak meghatározását. Először is, a kiskorúság fogalmát kell meghatároznunk: kiskorúnak tekintjük azt a személyt, amely még nem töltötte be a 18. életévét. A magyar nyelv értelemző szótára szerint kiskorú az: „Olyan jogilag nem teljesen cselekvőképes <személy>, aki a törvényben megszabott korhatárt – Romániában tizennyolcadik életévét – még nem töltötte be, v. férjhez menettel nem vált nagykorúvá, v. aki tizennyolc éves elmúlt ugyan, de kiskorúságát meghosszabbították.” A Büntető Törvénykönyv 113.cikk szerint a 14. életévét még be nem töltött kiskorú nem vonható büntetőjogi felelősségre. A 14 és 16 év közötti kiskorú csak akkor vonható büntetőjogi felelősségre, ha a bűncselekmény elkövetésekor bizonyítottan megfelelő ítélőképességgel rendelkezett. A 16. életévét már betöltött kiskorú a törvény értelmében büntetőjogi felelősségre vonható. A büntetőjogi felelősségre vonás következményeiről a büntető törvénykönyv 114 cikke a 14-18 évet betöltött kiskorú elkövetők számára elsősorban szabadságvesztéssel nem járó, nevelő intézkedést ír elő.

Szabadságvesztéssel járó intézkedéseket egy kiskorúval szemben csak akkor hoznak, ha az illető előzőleg már elkövetett egy bűncselekményt, amely miatt nevelő intézkedésben vett vagy vesz részt és akkor, ha az elkövetett bűncselekmény a törvénykönyv értelmében több mint hétéves vagy életfogytiglanig tartó szabadságvesztéssel jár.

A büntető Törvénykönyv 115. cikke szerint, ha egy kiskorú bűntényt követ el, akkor a következő szabadságvesztéssel nem járó nevelő intézkedésekben lehet része: **polgári jellegű felkészítő**, melynek célja a kiskorú felvilágosítása tetteinek súlyáról a társadalomra nézve és annak jogi vonatkozásairól; **felügyelet** – a gyermek felügyelete és útbaigazítása mindennapos tevékenységében; **hétvégi eltöltés** – a kiskorúnak hétvégenként tilos elhagynia lakóhelyét; **napi program** – az elkövető kiskorú köteles betartani a hivatal által meghatározott napi tevékenységi

programot.

A büntető intézkedések végrehajtását, a Büntetés-Végrehajtási Intézet Ellenőrzi. A Büntető Törvénykönyv 115. cikkének 2. pontja szerint a szabadságvesztéssel járó büntetés lehet javítóintézetben vagy fogházban való elhelyezés, az elkövetett bűncselekmény súlyosságának megfelelően. Ezeknek az intézkedéseknek a célja az eredményes nevelés, az oktatás és a társadalmi beilleszkedés elősegítése. A Büntetés-végrehajtási Intézetek Országos Igazgatóságának honlapja szerint, az országban jelenleg két javítóintézet van: Târgu-Ocna-i Javítóintézet (Buzau megye), a másik a Buziaș-Javítóintézet (Temes megye). Procedurális szempontból fontos megjegyezni, hogy kiskorú elkövető esetén a Büntetőeljárás Törvénykönyv 504. 505 cikkelyei szerinti különleges szabályok egyike, a 16 évet be nem töltött kiskorú elkövető esetén az, hogy a hatóságok a nyomozati és tárgyalási szakaszban beidézik úgy a törvényes képviselőt, mint a helyi gyermekvédelmi igazgatóság képviselőjét. Ebből is látni lehet, hogy a kiskorúak kivételes védelmet élveznek még akkor is ha olyan súlyos cselekményt követnek el, amely büntetőjogi felelősségre vonásukat vonja maga után.

A polgárjogi felelősségre vonás tekintetében, a kiskorú által okozott anyagi, vagy egyéb károk miatt történő felelősségrevonás tekintetében, a Polgári törvénykönyv, a kiskorú és a bírósági gondnokság alá helyezett személy felelősségéről szóló 1366-os cikke rendelkezik: *“(1) A 14. Életévét be nem töltött kiskorú vagy a bírósági gondnokság alá helyezett személy nem felel az okozott kárért, ha nem bizonyítják be hogy rendelkezett ítélőképességgel a cselekmény elkövetésekor. (2) A 14. Életévét betöltött kiskorú felel az okozott kárért, azon eset kivételével, amikor bebizonyítja, hogy a cselekmény elkövetésekor nem rendelkezett ítélőképességgel.”*

Abban az esetben, amikor a bűncselekményért a kiskorú személyesen felelős, az okozott kár megtérítésének felelőssége a kiskorú törvényes felügyelőjére hárul. A Polgári Törvénykönyv 1372 cikke kimondja, hogy: *“(1) Az, aki a törvény, egy szerződés vagy egy bírói határozat értelmében köteles felügyelni egy kiskorút vagy egy gondnokság alá helyezett személyt, felel más személynek az előbb felsoroltak által okozott kárért. (2) A felelősség fennáll akkor is, ha az elkövető, ítélőképességének hiányában, nem felel a saját tetteiért. (3) A felügyelésre kötelezett személy csak akkor mentesül a felelősség alól, ha bizonyítja hogy nem akadályozhatta volna meg a károkozást. A szülők, valamint a gyámok esetén a bizonyítás akkor teljesül, ha igazolni tudják, hogy a gyerekek cselekedete egy, a szülői hatalomból eredő kötelezettség gyakorlása módjától eltérő okból ered.”*

A fent leírtak alapján, arra a következtetésre juthatunk, hogy a szülőktől kapott nevelés nem csak a gyermek viselkedésében érhető tetten, hanem kihat arra a majdani közösségre, amelynek a gyermek valamikor tagja lesz.

A személyes példán keresztül megvalósított hatékony nevelés egy korszerű közoktatási rendszerrel kiegészítve

meg kell teremtsék azokat az alapvető feltételeket melynek hozadékaként a kiskorúak megtalálják a számukra legmegfelelőbb helyet a társadalomban.

Az Alkotmány 32. Cikke garantálja a tanuláshoz való jogot. *„A tanuláshoz való jog a kötelező általános iskolai oktatás, a liceumi és a szakmai oktatás, a felsőoktatás, valamint más oktatási és továbbképzési formában biztosított.”*

1988

Az oktatáshoz való jogot taglalja az 1/2011. sz. Nemzeti Oktatási Törvény is, amely többek között megállapítja az állam által ingyenesen biztosított oktatási folyamat résztvevőinek (állami, magán vagy felekezeti oktatási egységbe Romániából beiratkozott diák) a tanulói jogviszonyt (normatív törvény 1. sz. melléklete) és a tanulói jogviszonyból fakadó különleges jogokat és kötelezettségeket.

Az Alkotmány 49. -A gyermekek és a fiatalok oltalmazásáról szóló cikkében a következő előírásokat tartalmazza:

„(1) A gyermekek és a fiatalok jogaik érvényesítésében sajátos védelmi és támogatási rendszerben részesülnek. (2) Az állam a gyermekek számára pótlékot és a beteg vagy a fogyatékos gyermekek gondozására segélyeket nyújt. A gyermekek és a fiatalok szociális védelmének egyéb formáit törvény állapítja meg. (3) Tilos a kiskorúak kizsákmányolása, olyan tevékenységekben való foglalkoztatása, amelyek rájuk egészségi, erkölcsi szempontból károsak lehetnének vagy veszélyeztethetnék az életüket, illetve a normális fejlődésüket. (4) A 15 éves életkoron aluli kiskorúak fizetésekkel nem alkalmazhatóak. (5) A közhatóságok kötelesek hozzájárulni a fiataloknak az ország politikai, társadalmi, gazdasági, kulturális és sportéletében való szabad részvételéhez szükséges feltételek biztosításához.”

Az Alkotmány, 32. A tanuláshoz való jogról szóló cikk 3. bekezdésében külön kitér a különböző kisebbségekhez tartozó személyek jogaira, amit lényeges kiemelni: *„Garantált a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek joga anyanyelvük tanulásához és a jog ahhoz, hogy ezen a nyelven oktathassák őket; e jogok gyakorlásának a módjait törvénnyel állapítják meg.”* Annak a feltételét, hogy az oktatás mindenki számára elérhető legyen, szavatolja a 4. bekezdés: *„Az állami oktatás a törvénynek megfelelően ingyenes. Az állam szociális tanulmányi ösztöndíjakat biztosít a hátrányos*

helyzetű családokból és az intézményekből származó gyermekeknek és fiataloknak, a törvény feltételei között.”

A Polgári Törvénykönyv 499. cikke a következőkkel egészíti ki:

„(1) Az apa és az anya egyetemlegesen köteles eltartani a kiskorú gyermekét, biztosítva a megélhetéséhez szükségeseket, valamint a nevelését, taníttatását és szakmai képzését. (2) Ha a kiskorú rendelkezik saját jövedelemmel amely nem elégséges, a szülők kötelesek számára megteremteni a neveléséhez, taníttatásához és szakmai képzéséhez szükséges feltételeket. (3) A szülők kötelesek eltartani nagykorúvá vált gyermeküket, ha az tanulmányokat folytat, ezek befejezéséig, de 26. életévet meg nem haladóan. (4) nézeteltérés esetén a tartási kötelezettség mértékét, a teljesítés fajtáját és módját, valamint a szülők mindegyikének hozzájárulását a gyámügyi bíróság határozza meg a pszicho-szociális vizsgálat jelentése alapján.”

Az előbbieken taglaltak összegzéseként elmondhatjuk, hogy a rendelkezésre álló jogi eszközök alkalmasak arra, hogy megfelelő feltételeket teremtsenek egy olyan oktatási rendszer kiépítéséhez, amely alkalmazkodik a kiskorúak képességeihez, hogy azok eredményes kamatoztatása által, a társadalom számára hasznos felnőtté váljanak.

Arra bátorítom a szülőket, hogy olyan nevelésben részesítsék gyermekeiket, amelyben maguknak szerettek volna s ha akadályokba ütköznek ennek megvalósításában, forduljanak bizalommal támogatásért a helyi közigazgatási szervek illetékes osztályához.

Mindezek a törekvések az ország közép- és hosszú távú érdekeit szolgálják, ahol a jólét közvetlenül függ attól, ahogyan az állampolgárok viszonyulnak a fő társadalmi értékekhez.

Ezt az értekezést annak reményében zárom, hogy a benne foglalt szempontok hasznosak voltak, és bízom abban, hogy mindannyian még nagyobb figyelmet fordítanak majd a kiskorúak nevelésére, hiszen csak azáltal tudunk egy jobb világot teremteni.

Bakk Annamária Liza, jogtanácsos

Csegez

A falu

A Székelykő oldalán elhelyezkedő Csegez (román elnevezése: Pietroasa, korábban Ceagz, német elnevezés: Reichenstein) Tordától 20 km-re délnyugatra, a Csegez-patak partján, a Székelykő alatt fekszik. Aranyosszék legmagasabban fekvő települése. Egyike az ősi aranyosszéki székely településeknek, első írásos említése 1291-ből származik (Chegez néven említi III. Endre király oklevele). 1441-ben Chegez, 1839-ban Tsegez, 1877-ben Csegez, Cságz alakban is találkozunk megnevezésével.

A falu életében nagy szerepet játszott a Torockói-hegység egyik látványossága, a Székelykő közelsége. Az 1129 méter magas, mezozoikumból származó, mészkőből felépülő hegység keleti és nyugati morfológiájában teljesen eltér. A nyugati oldalon, Torockó felől egy

meredeken leszakadó, dominánsan mészkőre jellemző formakincset vélhetünk felfedezni (magas, szinte függőleges falak), ezzel szemben a keleti, Csegez felőli oldalon szelíd, lankás táj tárul elénk. Ennek magyarázata, hogy itt a hegységalkotó kőzet keveredett, megtalálhatók benne a mészkő, a homokos mészkő, a homokkő és a konglomerátum, sőt vulkanikus kőzetek is. A változatos alapközet és a helyi klíma kiváló adottságokat biztosítanak az extenzív állattartásnak és egyes mezőgazdasági kultúrák kifejezetten bő termést képesek hozni évről évre.

A hegység, egyben Csegez növényvilága igen változatos. Az alacsonyabb lankákon cser- és tölgyerdőket találhatunk, a magasabb területeken megjelennek a bükkösök, majd még magasabban előfordulnak a fenyvesek, borókások. Ugyanakkor fontosnak tartom megemlíteni, hogy a valamikori hatalmas erdőségeket ma már csak nyomokban vélhetjük felfedezni, de a hajdani vadon azért még a kevésbé élesszemű utazónak is feltűnik. A hatalmas kiterjedésű és sűrű erdőkben a legkülönbözőbb vadakat is felfedezhetjük, bár erősen megfogyatkozott számban, de még megtalálhatóak a nagyvadak, mint a vaddisznó, a szarvas, az őz és a farkas, éppúgy, mint a kistestű vadállomány tagjai, a róka, a nyúl és a menyét.

A településen nagy hagyománya van a mezőgazdaságnak, a konyhakerti kultúrák termesztésének, mint a vörös- és fehérhagyma, a murok. A különféle gabonafajták is rendkívül jól teremtek a csegezi határban.

Lakosság

A múlt század második felétől végbement kollektívizálás, az iparosodás és az ezzel járó urbanizáció a lakosság nagymértékű elfogyásához vezetett. A közeli Torda, a távolabbi Kolozsvár nyújtotta munkahelylehetőségek elvonzották a munkaképes képes lakosságot. Csegez lakossága a 2011-es népszámlálás adatai szerint 127 fő, melyből 89 román, 29 magyar, 8 roma, 1 más nemzetiiségű volt. A felekezeti megoszlás: 88 ortodox, 27 unitárius, 7 pünkösdista, 2 római katolikus, 2 görögkatolikus, 1 református. Mára a falu állandó lakosainak száma a félszázhoz közelít. Az utóbbi években eladott ingatlanok más településeken élő tulajdonosai hétvégi kikapcsolódás céljára rendezték be a megvásárolt épületeket. A magyar lakosság túlnyomóan unitárius vallású, a lelkész a közeli Mészkő településről szolgál be az egyházközségbe. A román lakosság ortodox.

Település, épített örökség

Az utcaképet hangsúlyosan meghatározza a kő, és az abból készült kerítések, kapupillérek, ház fundamentumok, lábazatok. A település épített örökségébe beletartozik a paraszti udvarok sajátos elrendezése. A meredek, hosszú lejtőkön a házak építése a kőművesmestereket komoly kihívások elé állította, de az épületek tájolása, sajátos berendezése segítette legyűrni a természet akadályait. A csegezi portákon még megtalálható a hagyományos aranyosszéki utcaajtó, az egészen díszestől az egyszerű geometriai mintákkal ékesítettéig.

Csegezen két templom található, egy unitárius és egy ortodox.

A csegezi unitáriusok

Az unitárius felekezet feltehetően az erdélyi antitritárius mozgalommal egyidős. A Kénosi–Uzoni-féle egyháztörténet 1594-ben unitárius településként említi a falut. Az egykor népes gyülekezetet 1985 óta beszolgáló lelkészek látogatják. 2011 óta a mészkői egyházközség filiája.

Orbán Balázs szerint a reformáció korában a falunak temploma volt, amely előbb református lett, majd 1594 után unitáriussá vált. Kelemen Lajos is reformáció előtti középkori templomépület létéről írt, amelynek falfestményeit a 17. század végén eltüntették. Uzoni szerint az egyházközség temploma a reformáció után épült egy dombocskán, s nyugati fele terméskövön állt. Mivel azonban a keleti részt porhanyó földre rakták, az épület állaga megromlott, fala meghasadozott. Erről tanúskodott az Uzoni által hivatkozott mennyezetbe illesztett tábla, amelyen a következő fölirat volt olvasható: „Ennek a romlott templomnak építése újólág kezdetett Budai János, Kozák Gergely egyházfiségekben A[nno] 1673.”

A templomkerítést 1649-ben építették. Erről tanúskodott egykor a délre néző ajtó felső szemöldökén levő fölirat: „Az Úr őrizze a te bejöveteled és kimeneteled. Gergelyfi István és Szász Miklós egyházfiak 1649-ben.” Alig 11 évvel azután, hogy a csegezi templomot felújították, az 1684-ben tartott püspöki vizitáció előírta, hogy „Az templom romlását is ez jövő tavaszon újítani és erősíteni el ne mulasszák, mentől jobban tudgyák”. Úgy tűnik, hogy az adott körülmények miatt korábban nem tudtak hosszabb ideig tartó minőségi munkát végezni, vagy

egyáltalán nem került sor a javításra. Ez a vizitáció azt is meghagyta, hogy „az templom menynyezetén s falán való botránkozató írások s két kereszt festessenek be”. A feliratok és képek Kelemen Lajos hipotézisét igazolhatják, amely szerint a falunak középkori temploma volt.

A rossz talajviszonyok miatt a megroskadt kőtemplomot a 20. század elején a gyülekezet sorsára hagyta. A régi templomból ma csak a torony maradványai látszanak. Helyébe 1924 és 1927 között építettek fatemplomot.

A templom bútorzata egyszerűsége törekszik, szürke alapon fekete díszekkel. A régi szószékét és szószékronát átmentették az új templomba. Az orgona Andreas Eitel barcasági orgonaépítő-mester alkotása.

Az egyházközségnek 1713-ban már létezett felekezeti iskolája, amely 1883-ig működött. 1884-ben az eklézsia két tanteremmel ellátott iskolát építtetett a kántori telken, amelyet oktatási célokra bérbe adott az államnak. Az épületet a 19. század végén, miután nem sikerült az állammal újabb haszonbérleti szerződést kötni, eladták.

A jelenlegi, udvarház jellegű paplak a 19. század végén épült.

A harangok a templomrom mellett levő haraglábban vannak elhelyezve. Korábban három harangja volt az eklézsianak. Az első világháborúban azonban kettőt besoroztak, egyedül az 1761-ben készült leányharang maradt meg. Ennek felirata: „IN GLORIAM UNIIUS VERI DEI ET FILII EJUS: DO / MINI: JESU CHRISTI CEGEZI UNITAR ECCLESIA ANO 1761.” [Az egy igaz Isten és az ő fia Jézus

Krisztus dicsőségére a Csegezi Unitárius Eklézsia 1761. évben.]

Újabb harangot 1929-ben öntetett az eklézsia. Felirata: „AZ EGY ISTEN TISZTELTÉRE / KÉSZITTETTÉK A CSEGEZI / UNITÁRIUS EGYHÁZKÖZSÉG HÍVEI / 1929. ÉVBEN. / ÖNTETTE KLEIN K. OSZKÁR KUDSIRON.”

Felhasznált irodalom:

Molnár József és Papp Géza (szerk.) A Kárpát-medence földrajza Természet, társadalom, gazdaság, néprajz

Bálint Róbert, csegezi unitárius lelkész

Legyen újra divat...

A közelmúltban újra hozzánk látogattak a kolozsvári Kulturális Központ munkatársai. Egy közös beszélgetésre hívták a község falvainak néhány lakosát (időst, vállalkozót, gazdát, pedagógust, lelkészt, törzsgyökeres községbelít, jövevényt, gyermekeket), akikkel próbálták feltárni a helyi kulturális értékeket és arra keresték a választ, hogy miként lehetne első lépésként életben tartani a meglévőket, feléleszteni a kikopottakat és a rendelkezésre álló lehetőségek szerint újat alkotni. A barátságos hangvételű, élénk beszélgetés alatt sokszor elhangzott, hogy régen..., a háború előtt, a kommunizmus alatt..., újra életre keltek a régi világ nyári táncai, a farsangolások, a fonók, a szüretetek, húsvéti „öntöződések”. Ekkor került szóba a május 1-i zöldágazás, mint az a szokás, amelyet újra életre lehetne hívni, vagy csak egyszerűen, újra divatba kellene hozni.

A zöldágazás a tavaszi ünnepkörhöz tartozik, magyar nyelvterületen elterjedt szokás. A zöld ág a természet megújulásának jelképe, de lehet szerelmi ajándék és jelezheti a legény udvarlási szándékát. Erdélyszerte több formában létezik. Van ahol szalaggal, virággal díszített, nálunk egyszerű zöldágot vittek a legények Május 1-re virradóra a lányos házak kapuiba. A zöldág beszerzése a mindenkor legények, legénycsapatok feladata. Április 31-én délután, régen szekérrel, később traktorral kimentek a közeli erdőbe, zöldágért. Annyit hoztak, hogy a faluban minden lányos házhoz jusson. Este, éjjel kihordták a zöld ágot, ki-ki gondoskodott a rokonságához tartozó leánygyermekéről (kortól függetlenül), de különösen nagy figyelmet fordítottak arra a lányra, akinek udvaroltak: „Édesapám kívágta a Torokban a virágzó vadalmát s azt hozta el édesanyámnak”. Várfalván a zöldágot meg is kellett őrizni, nehogy egy másik legény tréfából, csúfságból elhordja azt: „Elmentem, hoztam zöld ágot, felfettem szépen, s a másik, mikor én elmentem haza, megfogta, s elvitte a másik lánynak. Máskor vártam egész hajnalig, s akkor mentem haza, me másképpen elvitték volna.” (Várfalva, férfi, sz. 1924).

A tréfálkozás nem maradhatott el ekkor sem. Megtörtént Kövenden, Várfalván, Hidason, hogy a legények kivették a kiskaput a sarkából és elrejtették, elvitték jobbak esetében egy szomszédnyi távolságra, valahova a közelbe, a rosszabbik esetbe olyan messze, hogy alig, vagy meg sem találták „feljelentést tettek a rendőrségen, mert máskor is vitték el, de akkor sehol nem kapták a kaput”

(Hidas), „május 1-én reggel jött a felső szomszéd apámhoz, hogy jöjjön, vigye haza a kapunkat” (Várfalva), „a mi kiskapunk vasból volt, jó nehéz. Nem tudták kiemelni a sarkából, ezért elvitték a szomszédból a véntátiék kiskapuját s bedobták a patakba. Eléggé fei voltak háboroáva az öregek, hogy náluk nincs is leány.” „a miénket is elvitték és bedobták a patakba. Úgy megdegedt, hogy nem talált. Meg kellett várjuk, hogy kiszáradjon.”(Kövend).

Községünk minden falujában élt ez a szokás, tavaly már csak egyedül Kövenden, ahol az Önkéntes Tűzoltó Egyesület segítségével tartották életben. Hátha Idén a többi falu lakosai is kedvet kapnak a zöldágazáshoz.

Hallván halljatok, és ne értsetek; és látván lássatok, és ne ismerjeteK:

Miben hisz az unitárius ember? Szegeztek felém a kérdést nemrég. Legkézenfekvőbb válaszként az unitárius hitvallás van a tarsolyomban, amit nem kell magyarázni, érvelni. Érthető, világos.

Hiszek Istenben az élet teremtőjében, gondviselő Atyánkban!

Hiszek Jézusban, Isten legjobb fiában, a mi igaz tanítómesterünkben.

Hiszem a Szentlelket.

Hiszek az unitárius egyház hivatásában.

Hiszem a bűnbocsánatot és az örökéletet. Ámen.

Húsvét közeledik. Ezt hirdeti Isten teremtett világa, hirdeti a megújuló természet, a virágok hívogató színpompájával, a napsugár arcot melengető simogatásával.

S ha így az ünnepvárásban elhangzik a kérdés, hogy miben gyökerezik az unitárius ember számára a húsvéti hit, vagy mit ünneplünk húsvét ünnepén, akkor a megújuló természet erejével tör fel belőlem az unitárius hitű vallomás: az örökéletet.

Hiszem az örökéletet, mikor máskor, ha nem húsvétkor. Hiszem az örökéletet, mikor máskor, ha nem akkor, amikor a nagypénteki halál fektettségével borítja be az eget. Hiszem az örökéletet, mikor, ha nem éppen a húsvéti virradattal, amikor elhiszem, hogy a mélységek után is feljön a nap az Isten teremtett világának egére. És Jézus szavai jutnak eszembe, amikor azt mondja „Azért beszélek nekik példázatokban, mert látván nem látnak, és hallván nem hallanak, és nem értenek” (Mt 13,13), Mert látták a tanítványok a felkelő napot, érezték a lelkükben a gyászt. Látták egymás szemében a könnycseppet, érezték a veszteség mértékét, s mégis látván nem látták az örökké élő szeretet, ami összekovácsolta őket, hallván nem hallották az egymás lüktető lelkét, de nem hallották egymás vallomásaiból Jézus megnyilvánuló lelkét maguk között. Mert az üres sír bizonyosságára volt szükségük, hogy hinni tudjanak a feltámadásban.

Pedig az, ami örökké él az nem hal meg soha. Jézus testét az emberi kegyetlenség, hatalomvágy, megtörte, életét kioltotta. Meghalt, eltemették. A meghaló, megtörő test mutatja, hogy nem a testben kell keresnünk az öröké élet, hanem az Isteni ajándékban, a lélekben.

A test törekeny, halandó, porladó porhüvely, melyet Isten megáldott és felékesítette lélekkel. Minden folyamatosan öregedő test legnagyobb éke a lélek, az Isten hasonlatosságára, szépségére formált lélek, amit egy életen át, építünk szépséggel, kedvességgel, rombolunk könnyel, megkorbácsolunk önámítással, és bekötözünk Isteni vigasztalással. Ezt a meghurcolt, sokszorosan összetört és összerakott lelket, teremtette Isten örökkévalónak, hogy ékesítse önvalónkat. Azt teremtette bennünk Isten örökkévalónak amit, hallván oly sokszor nem hallanuk egymás beszédéből, amit látván nem látunk egymásban.

Pedig ott van, Isten minden teremtett gyermekében. Ott van mindannyiunkban, és általa vagyunk érzékenyek, szeretetre fogékonyak, sebezhető lelkű emberek. Ezért tudunk örvendí, ezért nevetünk jóízűen, ezért csillog a szemünk, ha büszkék vagyunk gyermekeinkre, ezért esik jól, ha törődnek velünk, ha észreveszik szomorú tekintetünket. De ezért fáj, ha megbántanak, ezért gyászoljuk meg elhunyt szeretteinket, ezért érezzük, ha kiüresedik a lelkünk, ha sivár lesz életünk.

Mert ez az örökéletű lélek, bár örökké él, de mégis olyan, mint a virág, ha megöntözik, ha ápolgatják, ha törődnek vele, akkor virul, étellel teljes, gazdag virágzatú. De ha elhanyagolják, hervad, halovány, étellelenné válik, s így senyved, míg újra szeretetet nem kap.

Húsvét ünnepe, az örökélet ünnepe számomra. Ezért tartom fontosnak meghallani a Jézusi felhívást, hallván halljatok, látván lássatok, hogy legyek nyitott megismerni, felfedezni embertársamban azt, ami egyedivé teszi azt, ami különlegessé teszi őt azt, ami örök élni fog, a benne élő lelket. Legyek nyitott meghallani azt a törekeny, sebezhető, mégis Isten bennünk elrejtett legdrágább kincsét a lelket, amiről Húsvét ünnepén még erősebben hiszem, hogy életem végével, a Jó Isten ölelésében él majd tovább, a teljes örökkévalóságban, s az ő végtelen szerete

Farkas Izolda, kövendi unitárius lelkész

